

**Організація науково-дослідної діяльності
у межах ОПШ другого рівня вищої освіти спеціальність
011 освітні, педагогічні науки**

Вейландє Лілія Вольдемар-Вікторівна

к.педагог.наук, доцент кафедри педагогіки

Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Прокоф'єва Любов Борисівна

к.педагог.наук, доцент кафедри педагогіки

Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Підготовка магістра як майбутнього викладача до професійної діяльності є складним багатоаспектним процесом, який став об'єктом багатьох наукових досліджень у філософії, психології, педагогіці. Питання організації та підготовки студентів магістратури до науково-дослідної роботи досліджувалися вітчизняними та зарубіжними науковцями. Питання підготовки майбутнього вчителя досліджували В. Андрущенко, В. Бондар, Л. Вовк, Н. Демьяненко, О. Романовський, В. Василенко та ін.; пошуком шляхів і оптимальних методів професійного становлення майбутнього вчителя в умовах вищої педагогічної школи займалися І. Зязюн, О. Цокур, Р. Хмелюк; вивчення філософсько-методологічних основ самостійно-дослідницької діяльності, її ролі та місця у сучасній парадигмі освіти вивчав В. Буряк. Необхідно відзначити фундаментальні дослідження Н. Кузьміної, О. Щербакова, присвячені проблемам підготовки майбутнього викладача до професійної діяльності. У дисертаційних дослідженнях та монографіях Л. Султанової, О. Єгорової, М. Князян, Ю. Баранової, Є. Кулика, Г. Кловак, О. Рогозіної, А. Яновського, В. Кулешової, Н. Москалюк, Л. Сущенко, М. Самойлової, О. Мілаш, С. Лауна, В. Тушевої розкрито аспекти науково-дослідної підготовки майбутніх учителів різних спеціальностей (Бондаренко, 2014). Нашу увагу ми зосередили на дослідження питань організації науково-дослідної роботи студентів за освітньо-професійною програмою підготовки другого рівня вищої освіти спеціальності 011 освітні педагогічні науки. Залучення студентів магістратури, які обрали освітню програму 011 – Освітні, педагогічні науки, сприятиме поглибленому вивченню навчальних дисциплін, розвитку навичок роботи з науковими джерелами, інформацією, вмінь визначати проблемні питання, розвитку в студентів навичок до самостійної роботи тощо. Для ефективної науково-дослідної роботи в процесі магістерської підготовки важливим необхідно вважати єдність цілей та напрямів навчальної і наукової роботи, взаємодію всіх форм та методів науково-дослідної роботи магістрантів, що реалізуються в навчальному процесі та в позааудиторний час.

В контексті нашого дослідження науково-дослідну діяльність магістрантів ми розглядаємо як системне утворення, що має свою структуру, зміст і форми, що відповідають основним напрямам науково-дослідницької діяльності, її організації і проведення на кафедрі. Основними цілями та завданнями науково-дослідної роботи є: розширення світогляду магістрів в галузі досягнень вітчизняної та зарубіжної науки; розвиток творчих здібностей магістрів; активне включення студентів ЗВО у процес самовдосконалення та самопізнання; удосконалення умінь і навичок самостійної роботи магістрів; організація науково-дослідної діяльності студентів з метою професійного становлення особистості; вдосконалення навичок публічного виступу перед великою аудиторією. Основними напрямками науково-дослідної діяльності студентів-магістрів спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки виступають: індивідуальні предметні завдання для написання рефератів, доповідей, статей до місцевих і періодичні видання; введення елементів творчого пошуку при виконанні лабораторних і практичних робіт; самостійна робота студентів з окремих розділів навчального матеріалу; безпосереднє дослідження будь-якого процесу, явища; виконання випускних магістерських робіт з елементами наукових досліджень: студент самостійно розробляє і досліджує теми, які напрацьовані під час проходження педагогічної та переддипломної практик.

У Законі України «Про вищу освіту» виокремлюються такі рекомендації щодо шляхів якісного удосконалення науково-дослідної діяльності у ЗВО: залучати студентів різних курсів до проведення якомога більшої кількості досліджень, навчання студентів ефективно репрезентувати результати своїх наукових розвідок, включення у структуру навчальних курсів спільних студентських наукових проєктів, у цілому трансформацію навчального процесу, що базується на дослідженнях, в ефективний практичний досвід; надати пріоритетного значення опануванню студентами комунікативною компетентністю;

творчо використовувати сучасні інформаційні технології (Антонюк, 2012). Також у рамках нашого дослідження стає

вирішальною рекомендація орієнтація професійної підготовки магістрів на подальшу викладацьку діяльність, навчання як майбутніх потенційних викладачів. У цьому контексті перегляд й оновлення навчальні програми (організація науково-дослідної роботи) повинні як залучати до означеного виду роботи так й готувати до організації такого виду роботу у подальшій професійній діяльності самого здобувача.

Як один з прикладів організації науково-дослідної роботи магістрів спеціальності 011 освітні, педагогічні науки у нашій роботі ми наведемо використання наукових проєктів, які дозволяють на першому етапі виконувати завдання проєктної діяльності як виконавці, та у подальшому дозволяють організовувати проєктну діяльність й у власні професійній діяльності, як метод навчання. Саме метод проєктів дає можливість включити майбутніх викладачів в реальну дію, пов'язану зі створенням конкретного продукту, виводить навчальний процес в область особистісних відносин і інтересів студентів, формує навички роботи в команді, створює атмосферу взаєморозуміння і відповідального ставлення до успіхів всієї групи, розвиває здатність до творчості. Проєкт структурується на основі загальнонаукового методологічного підходу: визначення цілей і формулювання гіпотези про можливі способи вирішення поставленої проблеми та результати майбутнього дослідження, уточнення виявлених проблем і визначення процедури збору і обробки необхідних даних, збір інформації, її обробка та аналіз отриманих результатів, підготовка відповідного звіту та обговорення можливого застосування отриманих результатів (Білостоцька, 2009). У межах нашого дослідження нами був запропонований науковий проєкт з курсу «Педагогіка та психологія вищої школи» який дозволяв студентам на початку роботи бути виконавцями та поступово переходити у роль дослідника, наприкінці займати позицію викладача.

Тема запропонованого проєкту – «Організація навчально-виховного процесу ЗВО в онлайні або проблеми дистанційного навчання». Основними завданнями проєкту були: ознайомлення здобувачів з особливостями організації онлайн

навчання (проблеми, перспективи, досвід вітчизняний та зарубіжний); знайомство з можливостями різних інтернет сервісів для організації онлайн навчання; визначення основних проблем у організації навчання та виховної роботи зі студентами у форматі онлайн навчання, визначення ефективних форм та методів навчальної та виховної роботи; розробка методичного забезпечення онлайн навчання (модуль з обраного курсу, цикл кураторських годин – обирається за бажанням). Проєкт реалізовувався декількома етапами, що давало змогу поступового переходу від індивідуальної роботи над завданням до роботи у великих групах (від 4 до 7 чоловік). Так на першому етапі роботи здобувачам було запропоновано: проаналізувати проблеми та перспективи онлайн навчання у ЗВО України та зарубіжжя, на прикладі досвіду 2020-2022 років за запропонованими джерелами; визначити переваги та недоліки; провести опитування студентів та викладачів щодо проблем та переваг онлайн навчання з метою визначення шляхів підвищення ефективності. Завдання виконувалося в індивідуальному порядку, узагальнення отриманих результатів проводилося на другому етапі. Завданням другого етапу було дослідити можливості різних інтернет сервісів, форм та методів організації онлайн навчання відповідно свого курсу та дисципліни; вивчити можливості організації виховної роботи кураторів у форматі онлайн навчання (основні потреби студентів, групи; режим та інтенсивність; форми проведення та інше). Таку роботу запропоновано було проводити у парі так щоб кожна пара могла надати комплексний звіт з результатів дослідження (ефективні форми та методи онлайн організації навчальної та виховної роботи у ЗВО). Завданням третього етапу було дослідження форм й методів контролю результатів онлайн навчання та організації виховної роботи. Студентам у групі від 3 до 5 чоловік було запропоновано запропонувати найбільш ефективні методи контролю відповідно обраних на попередньому етапі форм та методів навчання та виховання. Четвертим етапом роботу було об'єднання студентів у великі групи від 5 до 8 студентів та розробка методичного забезпечення онлайн навчання окремого модулю навчального

курсу (цикл лекцій та семінарських занять 3-4 теми), розробка методичного супроводу кураторської виховної роботи у онлайн форматі (напрямки, тематика, методичні матеріали та інше). Останнім завершальним етапом для даного проекту було впровадження власних розробок на педагогічній практиці з можливістю оцінити ефективність, отримати зворотній зв'язок від студентів, викладачів.

Запропонований нами проєкт дозволяв паралельно з теоретичним вивченням матеріалу поступово реалізовувати його у практичній діяльності, надавав змогу оцінити користь, можливість творчого використання отриманих знань та навичок. Самостійна дослідна робота яка проходила етапі від індивідуальних досліджень до групових дозволяла також навчитися працювати у рамках педагогічного колективу, з урахуванням як власних цілей так й стратегічних цілей організації навчально-виховного процесу. В цілому можна сказати, що науково-дослідна робота дозволяє не лише залучати студентів до активного обговорення питань, а й сформувати у нього стійкий інтерес до досліджуваного предмета, усвідомити цінність набутих знань і вміння їх самостійно добувати. Включення науково-дослідної роботи у професійну підготовку магістрів формує у студента самостійність, що є важливою якістю для сучасного фахівця, який повинен реагувати на швидкі зміни освітнього середовища, вимоги ринку праці, опановувати новими компетенціями протягом усього свого професійного життя.

Список літератури:

Антонюк Л., Сазик В. Організація та зміст аудиторної роботи в дослідницьких університетах. *Університетська освіта : стратегічний розвиток університетів*. №2. 2012. С. 32-43.

Білостоцька, О. Готовність майбутніх учителів до науково-дослідної роботи. *Вісник Львівського університету*. 2009. № 25. С. 96–102.

Бондаренко Н.О. Педагогічні умови науково-дослідницької підготовки магістрів соціальної педагогіки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук. : 13.00.04. Переяслав- Хмельницький, 2014. 20с.